

Вступ

Навчальний посібник призначено для студентів магістерських програм з метою надати методичні та організаційні рекомендації щодо підготовки роботи на здобуття академічного ступеня магістр економіки з напрямку 8.050104 „Фінанси”. Завдання посібника полягає в тому, щоб допомогти студентам у виконанні ними магістерського дослідження, присвяченого науковому вирішенню в контексті фінансової науки конкретної управлінської, економічної, соціальної або політико-економічної проблеми.

Навчальний посібник розкриває організацію, послідовність виконання магістерських робіт та вимоги до їх змісту. Правила оформлення магістерських робіт можуть бути використані студентами при оформленні дипломних робіт, курсових та інших науково аналітичних не аудиторних робіт, а також рефератів. Зміст, обсяг та структура магістерських, а також дипломних робіт, що подано у навчальному посібнику, є типовими і у окремих випадках за письмовим дозволом кафедри можуть бути змінені. У додатках наведено орієнтовні теми магістерських та дипломних робіт, зразки оформлення документів, що необхідні для захисту. Головний акцент у посібнику зроблено на виконанні студентами вимог магістерської програми, які пов'язуються нами з підготовкою до виконання науково-аналітичних задач з достатнім ступенем невизначеності. Отже, більшість термінів, що використовуються у посібнику, відповідають офіційним, що [використовує ВАК¹ України](#). Порядок оформлення і захисту магістерської роботи наближаються до відповідних нормативних вимог, що пред'являються ВАК України до дисертаційних робіт.

Отримання студентом (пошукувачем, здобувачем, магістрантом) академічного ступеня магістра є по-суті його першим кроком у світову економічну науку.

«Магістр» – слово латинського [походження \(*magister*\)²](#). Воно означає «наставник», «вчитель», «керівник», майстер своєї справи, визнаний спеціаліст у тій чи іншій сфері діяльності.

У Стародавньому Римі слово «магістр» означало титул деяких посадових осіб, наприклад, магістр вершників. Було в римській державі і особливе найменування «магістр-популі», що означало «вчитель народу», в значенні «диктатор». «Магістрами» значилися і старшини різного роду колегій, у тому числі і жрецьких. У Візантії «магістр» – це високий придворний титул, у Західній Європі в середні віки – голова духовно-лицарського католицького ордену.

Пізніше «магістр» – це нижча, порівняно з докторською, наукова ступінь на філософських факультетах західноєвропейських університетів. У сучасній англо-американській системі вищої освіти ступінь магістра посідає проміжне місце між бакалавром і доктором наук. Він присуджується особам, які закінчили університет чи прирівняний до нього навчальний заклад, тим, хто має академічний ступінь бакалавра і пройшов додатковий курс протягом 1-2 років, здав спеціальні екзамени і захистив магістерську дисертацію. Перелік і зміст дисциплін для екзаменів, а також вимоги до обсягу магістерської дисертації встановлюються самими університетами та іншими навчальними закладами. Як правило, з юридичних та медичних спеціальностей ступінь магістра не присуджується. Замість неї прийнято ступінь доктора права і доктора медицини.

У Російській імперії науковий ступінь магістра поряд з науковими ступенями кандидата і доктора наук було започатковано спеціальним імператорським указом у січні 1803 року. Такий ступінь вводився на всіх університетських факультетах, окрім медичного. У 1819 року було розроблено і в тому ж році затверджено «Положення про присвоєння наукових ступенів», яке встановлювало чіткий порядок здачі екзаменів, захисту дисертацій, присудження наукових ступенів. Зокрема, цим Положенням передбачався публічний захист магістерської дисертації.

¹ ВАК України – Вища атестаційна комісія України.

² Словарь иностранных слов. – 15-е изд., испр. – М.: Рус. яз., 1988. – 608 с.

Університетським статутом у 1884 році науковий ступінь кандидата наук було скасовано. З того часу присуджувалися тільки два наукових ступені – магістра та доктора наук, а самі дисертації на здобуття наукового ступеня стали подаватись до захисту тільки в письмовому вигляді.

Автореферат дисертації не друкувався, однак до дисертації додавались тези обсягом не більше чотирьох сторінок.

Починаючи з другої половини XIX століття, магістерські дисертації, як і докторські, почали друкуватися у “Вчених записках” і повідомленнях університетів, а також у журналах за фахом наук. Захист дисертацій проходив завжди публічно на засіданні ради факультету. В ньому дозволялось брати участь всім бажаючим.

Для захисту магістерської дисертації призначались два офіційних опоненти, як правило, з числа професорів даного факультету. Після доповідей опонентів могли виступити усі запрошені на захист. При особливо видатних якостях магістерської дисертації факультет міг клопотати про присудження магістранту одразу ступеня доктора наук. При вступі на державну службу магістри наук отримували право на чин IX класу, могли подавати прохання щодо зарахування до потомствених почесних громадян. Магістри отримували такі самі академічні знаки, як і доктори, тільки не золоті, а срібні. Таким чином, ступінь магістра мав вельми високий науковий статус, а самі магістерські дисертації носили характер серйозних наукових праць.

Після революції 1917 року існуючі на той час наукові ступені були скасовані. Однак в 1934 році їх було відновлено, окрім магістерських. Останні почали присуджуватися після отримання Україною незалежності.

В структурі вищої освіти України ступінь магістра йде за ступенем бакалавра і передує ступеню кандидата наук. Ступінь магістра є не науковим, а академічним, оскільки він відображає передусім освітянський рівень випускника вищої школи і свідчить про наявність у нього умінь і навичок, які властиві починаючому науковцю.

Закон України “Про вищу освіту” від 2002 р. зазначено, що магістр – це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра або спеціаліста здобув поглиблені спеціальні уміння та знання інноваційного характеру, має певний досвід їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань у певній галузі народного господарства.

Отже, головним змістом магістерських програм має бути підготовка студентів на основі отримання ними знаково-практичних та знаково-розумових умінь до розв’язання діагностичних та евристичних задач дослідно-технологічного рівня професійної діяльності (табл.1.). У загальному розумінні це означає підготовку магістрів до специфічного науково-аналітичного типу діяльності.

Ступінь магістра присуджується по завершенню навчання з відповідної освітньо-професійної програми, успішного складання державного іспиту, захисту магістерської роботи (саме роботи, а не дисертації, як це прийнято у деяких країнах) [13].